הא זה וזה בתוך עשרים אמרינן חבוט רמי. וא"ת מאי קושיא אדפריך מרבי יוסי ברבי יהודה ליסייעיה מרבנן דלית להו רואין דהא רבנן פליגי עליה כדמוכח פ"ק דעירובין (דף יד. וש"נ) דאמר אביי רבי יוסי סבר לה כאבוה בחדא ופליג עליה בחדא סבר לה כאבוה בחדא דאית ליה רואין ויש לומר דטעמא דרבנן לאו משום דלית להו חבוט רמי בפחות מטפח אלא משום דפסלי קורה המונחת באותו ענין שאינה ראויה לקבל אריח דבעו רחבה וכריאה ולא אמרינן רואין לפסול[ב] קורה הניטלת ברוח ושתי קורות המתאימות אפילו בפחות משלשה משום דראויה לקבל אריח בעו אבל אי הוה להו הכא [ג] רואין אפילו בפחות משלשה יש לנו לומר מדברי רבי יוסי ברבי יהודה שאפילו במופלג שלשה היו אומרים רואין דהא לא פליגי [ד] (אלא) במאי דלית להו רואין אלא מטעמא דפרישית[א]:

אבל בשלשה כיון דלית ביה טפח לא אמרינן חבוט רמי. השתא אסיקנא דבטפח אמרינן חבוט רמי אפילו בשלשה ותימה דבפרק קמא דעירובין (דף ט. וש"נ) אמרינן גבי היתה קורתו משוכה[ב] או תלויה[ב] כגון שנעץ שתי ידות עקומות על שני כותלי מבוי[ג] שאין בגובהן שלשה[ד] ואין בעקמימותן שלשה[ה] ופא משמע לן דאמרינן לבוד וחבוט[ו] ולמה לי שאין בגובהן שלשה כיון דקורה רחבה טפח אפילו בגובה שלשה נמי אמרינן חבוט רמי ויש לומר דלא דמי דבלאו הכי תיקשי לן התם בלאו טעמא דחבוט רמי ליתכשר אלא מבוי כיון דאין הקורה למעלה מעשרים אלא היינו טעמא דאמרינן התם דבעינן קורה על גבי מבוי[ז] ואפילו הוי קורה משוס מחילה בעינן היכר קנה ולא חשיב היכר כלל אלא אם כן הוי בתוך שלשה כי הא דהתם דהגיח[ח]:

מכאן ואפילו סמוך לכותל[ט]:

כאן מלמעלה כאן מלמטה. הא דאיתקין כי הדדי פסולה למעלה קאי בשיש בין קנה לחבירו כמלא קנה אפילו מלומלם פסולה לפי שאמת האויר נראית בארץ רחבה הרבה מן הכל של סכך והא דאיתקי כי הדדי כשרה נקט שיעוריה מלמטה שאמה ולא שוין בידוע שהקנים רחבים מן האויר: [י] **כזוזא מלעיל כאיסתרא מלתחת.** כשנקב רוחב מלמעלה כשיעור זוז אמתה מרובה מלמטה כשיעור אלא כך פירש בקונטרס והקשה ר"ת דרב פפא גופיה דהכא אית ליה פ' קמא דעירובין (דף טו:) פרוץ כעומד מותר והתם נמי פסקינן הלכתא הכי ועוד קשה[ט] דאמר פרק קמא דקידושין (דף יא:) דעבדי אינשי דקרו לפלגתא דזוזא איסתרא אלמא דאיסתרא פחות מזוזא ומפרש רבינו תם כאן מלמעלה מי שמודד האויר מלמעלה כי הדדי כשרה לפי שהוא עומד כפרוץ[י] אבל העומד מלמטה בארץ ומעיין כלפי מעלה ודומה כי הדדי פסולה לפי שהאויר שהוא רחב כי זוזא דומה בעיניו קטן כאיסתרא מחמת שהוא רחוק ממנו ורואה לדבר ונהי בעיניו כחגבים (במדבר יג) וכוכב גדול בשמים דומה בעיניו כקטן כדמוכח בפרק המוכר את הספינה (ב"ב דף עג.)[יא] : **שתים באילן ואחת בידי אדם.** סמך קרקעית הסוכה רובה באילן ועשה סביבה בראש האילן שתי מחילות ואחת עשה בידי אדם בארץ וסמך קרקעית הסוכה באמצע הדופן והגביה הדופן ממנו למעלה עשרה או שתים בידי אדם ואחת באילן הואיל ואם יעבור הדופן באילן הואיל ואם יעבור הדופן באילן הואיל ואם יעבור הדופן

דתניא העושה סוכתו בראש הספינה. שפיר גריס בברייתא בדלא״ס העגלה דפליגי נמי בדלא״ס העגלה כדפריש׳ לעיל (דף כא: בד״ה אמין) ולא כמו שפי׳ ר״ת בפ״ק (דף ז: וסס בד״ה העושה) [א]: **על** גבי בהמה. פ״ה נתן לתות על ב׳ סוסים להיותם קרקעית הסוכה ועשה למעלה מחיצות וסיכך רבי יהודה פוסל ומכאן קשה לפ״ה דמתניתין דלעיל (דף כא:) גבי סמך סוכתו בכרעי המטה כדפי׳ לעיל [ב] וי״מ דהכא לאו במיטלטל הסכך על גבי הבהמה דא״כ למה לי קלא לר׳ יהודה תיפוק ליה משום דאין לה קבע כדפרישית לעיל אלא העמיד סוכה על ד׳ קוגדסים וסמך עליהן הסכך והכניס שם הבהמה ועשה עליה קרקעיתה ומחיצותיה עד לסכך דלא חזיא לשבעה דאין עולין על גבי בהמה ביום טוב:

סוכה הראויה לשבעה. מהאי טעמא נמי היה פוסל בסוכה על גבי אילן: **ורבי** יהודה מכשיר. בשלא סמך הסוכה על גבה איירי דא״כ הויא לה כסמכה בכרעי המטה: **ולא** גולל לקבר. כשהמת מונח בקבר מניחין על הקבר אבן גדולה לסתום את חללה והוא נקרא גולל [ג] כדמוכח במסכת אהלות פרק ט״ו [מ״ח] תנן קורה שעשאה גולל לקבר בין מוטה על לידה בין עומדת אין טמא אלא כנגד הפתח [ד] ועוד תניא בתוספתא דאהלות [פט״ו ע״ח] גל של צרורות גולל [ה] לקבר הנוגע בתוכו עד ארבעה טפחים טמא דברי רבי יהודה וחכמים אומרים אינו טמא אלא סדר הפנימי צורכו של קבר משמע דנקרא גולל מה שסותם החלל ועוד תניא בתוספתא דאהלות סוף פרק [ו] (שני) שתי אבנים גדולות של ארבעה טפחים שעשאן גולל לקבר המאהיל על גבי שתיהן טמא ניטלה אחת מהן המאהיל על גבי שניה טהור מפני שיש לטומאה דרך שתלא מכל הני משמע שתחת הגולל כולו חלל ואע״ג דבפ׳ בהמה המקשה (חולין דף עב.) נפקא טומאת הגולל מדכתיב על פני השדה דמשמע דאין דבר על גבי הגולל ועומד מגולה על פני השדה זימנין דאינו מגולה כי ההיא דגל של צרורות דאינו טמא אלא סדר הפנימי ודופק המזכר בכל מקום עם הגולל הם אבנים שהגולל נשען עליהם [ה] כדתנן פרק ב׳ דאהלות [מ״ד] ואיזהו דופק את שהגולל נשען עליו אבל דופק דפקין טהור [ו] דפעמים מניחין אבן לסמוך אותה שהגולל נשען עליה והיא נקלאת דופק דפקין וצריך לדקדק הא דאמר פ׳ העור והרוטב (חולין דף קכו:) דגולל טמא במגע ובאהל היכי דמי בשלמא מגע אפשר מן הצד אלא באהל מאי איריא משום שהקבר סתום ותניא בנזיר פ׳ כהן גדול (דף נג:) או בקבר זו קבר סתום דאמרי׳ טומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת ואין לומר דאיצטריך היכא דאין המת בקבר דאי ליתיה אם כן לא מטמא משום גולל דאפי׳ כי איתיה ויש מקום לטומאה לאלא לא מטמא ואין לומר נמי כגון דבולט חוץ לקבר דהא מה שחוץ לקבר טהור כדקאמרינן אין טמא אלא כנגד הפתח דהא דקתני סיפא עשה ראשה גולל לקבר אין טמא אלא עד ארבעה טפחים ההיא כשנתנה על הקבר מעומד איירי דכולה כנגד הפתח ועד ארבעה דקתני הייגו בגובהה [ז] דומיא דהיא דגל של צרורות ומיהו מצינן למימר דאיצטריך לאהאיל על הגולל כנגד מחיצות הקבר שהגולל מונח עליהם דאע״פ שאין מאהיל כנגד חלל הקבר טמא משום דמאהיל על הגולל דאם אין אם גולל טהורי): **בפיל** קשור כולי עלמא לא פליגי. לשון הש״ס משונה כאן משאר מקומות דרבי זירא ואביי תרוייהו מפרשי טעמא דרבי מאיר והוה ליה למימר מאי בייגייהו והוא מפרש והולך בלשון פליגי: **ולמאן** דאמר שמא תברח. דאע״ג דלמאן דאמר שמא תברח נמי על כרחך ר׳ יהודה דמכשר לא חיישי מ״מ אביי אליבא דר״מ דחיישי למיתה דלא שכיחא כ״ש דיש לו לחוש לשמא תברח דשכיחא:

דתניא

הואיל ואם ינטל האילן נופל קרקעית הסוכה שאינו יכול לעמוד בסמיכת שתים שבארץ אין עולין לה ביום טוב דמשתמש באילן: **גמ׳ לא לוס היא.** דאפי׳ דירת ערעי לא הויא: **שאינה מצויה דיבשה.** הוי כרוח מצויה דיס: **יכולה לעמוד ברוח שאינה מצויה דיבשה.** דהיינו רוח מצויה דיס דכולי עלמא כו׳ אף ע״ג דאינה עומדת ברוח שאינה מצויה דיס דאפי׳ למאן דבעי סוכה דירת קבע איכא: **על גבי בהמה.** כגון נתן לתות על שני סוסים והם קרקעית הסוכה ועשה למעלה מחיצות וסכך: **הראוי׳ לשבעה.** והשתא דגזור רבנן אין עולין לה נמצאת שאינה ראויה ביום לאשון: **ולא פסין לבירות.** דתנן בעירובין (דף יח:) עושין פסין לבירות הרבע׳ דיומדין לבור שבכרות הרביס והבור עמוק עשרה דהוא רה״י ואין יכול למלאות ממנה אלא אם כן מוקף מחיצות ומפני בהמות עולי רגלים התירו המחיצות בארבעה דיומדין לארבע פיאות ואמר ר׳ מאיר אלא עדיין חדא מהני בבעלי חיים וטעמא מפרש לקמן: **ולא גולל לקבר.** כלומר אם עשאוהו כיסוי לארונו של מת אין שם גולל עליו לטמא דאמרי׳ בבהמה המקשה דגולל מטמא במגע ובמשא ובאהל דתניא (חולין דף עב.) על פני השדה לרבות גולל ודופק: **ור׳ יוסי הגלילי.** מפרש לקמיה [ח] טעמא: **גזרה שמא תמות.** הבהמה ביום טוב ותפול ואין כאן דופן ונמצא בטל ממצות סוכה ולקמיה [כד.] פריך וגגולל דקולא היא מאי טעמיה: **קשור.** דליכא למיחש שמא תברח: **דכולי עלמא.** בין לאביי בין לרבי זירא מכשיר רבי מאיר: **דאי נמי מיים.** ויפול יש בנבלתו עשרה: **מיפה לא שכיחא.** ואפילו רבי מאיר לא פסיל: **והאיכא רוחא.** דבימי כרעי שהיא פירלה ואפי׳ כשהיא חיה: **דעביד ליה.** גדר בין רגליה: **בהולא ודפנא.** הולא לולבי דקל. דפנא ענפי עץ שקורין לורי״ר וגדל בו פרי שקורין בחיי״ם: **רבעה.** רובלת: **אשלי.** חבלים: **הא מפיחה באשלי מלעיל.** ואם תמות אינה נופלת: **וימנא דמוקי לה פחות מג׳ זו׳.** פעמים שאין בגובהה של בהמה אלא שבעה ומשהו וסוכה עשרה דקאי לה בפחות משלשה סמוך לסכך ואמרינן לבוד: וכיון

זה הכלל כל שינטל האילן ויכולה לעמוד בפני עצמה כשרה ועולין לה ביום טוב: **גמ׳** מני מתניתין רבי עקיבא היא דתניא [ט] העושה סוכתו בראש הספינה רבן גמליאל פוסל ור״ע מכשיר מעשה ברבן גמליאל ור״ע שהיו באין בספינה עמד ר״ע ועשה סוכה בראש הספינה למחר נשבה רוח ועקרתה אמר לו רבן גמליאל עקיבא היכן סוכתך אמר אביי דכולי עלמא [א] היכא דאינה יכולה לעמוד ברוח מצויה דיבשה לא כלום היא יכולה לעמוד בשאינה מצויה דיבשה כ״ע לא פליגי דכשרה כי פליגי בדיכולה לעמוד ברוח מצויה דיבשה ואינה יכולה לעמוד [ב] (ברוח שאינה מצויה דיבשה) רבן גמליאל סבר סוכה דירת קבע בעינן וכיון דאינה יכולה לעמוד ברוח מצויה דים לא כלום היא ר״ע סבר [ג] סוכה דירת עראי בעינן וכיון דיכולה לעמוד ברוח מצויה דיבשה כשרה: או על גבי גמל כו׳: מתני׳ מני רבי מאיר היא דתניא העושה סוכתו על גבי בהמה ר״מ מכשיר ורבי יהודה פוסל מ״ט דרבי יהודה אמר קרא [ד] חג הסוכות תעשה לך שבעת ימים [ה] סוכה הראויה לשבעה שמה סוכה סוכה שאינה ראויה לשבעה לא שמה סוכה ורבי מאיר הא נמי מדאורייתא מחזא חזיא ורבנן הוא דגזרו בה [ו] עשאה לבהמה דופן לסוכה ר״מ פוסל ור׳ יהודה [ז] מכשיר שהיה [ח] רבי מאיר אומר כל דבר שיש בו רוח חיים אין עושין אותו לא דופן לסוכה ולא לחי למבוי ולא פסין לבירות ולא גולל לקבר [ט] משום רבי יוסי הגלילי אמרו אף אין כותבין עליו גיטי נשים מ״ט דר׳ מאיר אביי אמר שמא תמות רבי זירא אמר שמא תברח בפיל קשור כולי עלמא לא פליגי דאי נמי מיית יש בנבלתו [י] כי פליגי בפיל שאינו קשור למאן דאמר שמא תמות לא חיישינן למאן דאמר גזרה שמא תברח חיישינן למאן דאמר גזרה שמא תמות ניחוש שמא תברח אלא בפיל שאינו קשור כולי עלמא לא פליגי כי פליגי בבהמה קשורה למ״ד גזרה שמא תמות חיישינן למ״ד גזרה שמא תברח לא חיישינן ולמאן דאמר שמא תברח ניחוש שמא תמות [יא] מיתה לא שכיחא והאיכא רוחא דביני ביני דעביד ליה בהוצא ודפנא ודלמא רבעה דמתיחה באשלי מלעיל ולמאן דאמר גזרה שמא תמות נמי הא מתיחה באשלי מלעיל זמנין דמוקים בפחות משלשה סמוך לסכך וכיון

מסורת הש״ס

א) לעיל ז:, ב) [ל״ל כרוח מצויה דיס כך גירסת תוספות לעיל ז: ד״ה העושה וכ״ג הרא״ש ויסר״ן], ג) [לקמן כז:], ד) עירובין מד., ה) [סס יומ׳ יג.], ו) [סס], ז) [יומא יג.], ח) [דף כד:], ט) [צ״ל שעשאו גולל], י) [ל״ל שלגין], כ) [וע״ע תוס׳ ברכות יט: ד״ה מדלגין וכו׳],

תורה אור השלם

1. חַג הַסֻּכֹּת תַּעֲשֶׂה לְךָ שִׁבְעַת יָמִים בְּאָסְפְּךָ מִגָּרְנְךָ וּמִיִּקְבֶךָ:

דברים טז יג

מוסף רש״י

בראש הספינה. שהיא נגוהה מאד, כקפינות היס שהן גדולות והרוח בלא ושוקרמה (לעיל ז:).

מוסף תוספות

א. ולפי מה שפי׳ רש״י לעיל (כא:) גבי סומך סוכתו בכרעי המטה שאין לה קבע לפי שמטלטלת על ידי המטה. תוס׳ סלא״ש. [ה״נ]בסוכה שבראש העגלה כיון דניידא מתחזיא כעראי. תוס׳ לעיל ז: ד״ה העושה, והא דמודה רבן גמליאל בראש הספינה דכשרה היכא דיכולה לעמוד ברוח שאינה מצויה דיבשה כדאמרי׳ לקמן (שם) אף על גב דמטלטלת ע״י הספינה שאני ספינה דאורחא בהכי וחשיבא קבע אף על גב דמטלטלת. תוס׳ לעיל כא: ד״ה שאין. ב. דפסיל ר׳ יהודה סוכה על גבי בהמה מאי טעמא משום דכתיב חג הסכות וכו׳ והשתא תיפוק ליה משום דמטלטלת ע״י בהמה ואינה קבע מידי דהוה אסומך בכרעי המטה. תוס׳ לעיל כא: ד״ה שאין. ג. מלשון וגללו את האבן. רישב״ם. ד. העומד על פתח הקבר טמא ושאר הקורה טהורה. כ״ם אהלות פט״ו מ״ח. ה. שלא תכבד על המת. תוס׳ סנהדרין מז: ד״ה משיקמוס. הן שתי אבנים אחת לראשה ואחת לרגלה של מצבה. תוס׳ כתובות ד: ד״ה עד. ו. ודופק דופקין הוא אבן שאין הגולל נשען עליו. כ״ם אהלות פ״ד מ״ד. ז. כגון שהקורה עומדת ועתיד לחתוך כל גובהה ולא ישאר אלא ראשה גולל, הנוגע בקורה עד ארבעה טפחים טמא ואפי׳ דעתו לחתוך כ״כ מהקורה שלא ישאר ממנה עובי ד׳ טפחים כל זמן שלא חתך טמא עד ד׳ טפחים שהוא דבר מסויים וחשוב. פ׳ הרא״ש אהלות פט״ו מ״ח.

עין משפט נר מצוה

יד א ב מיי׳ פ״ד מהל׳ סוכה הל׳ ה טוש״ע א״ח סי׳ תרכח סעיף ב: **טו** ג מיי׳ שם הלכה טז טוש״ע א״ח סי׳ תכל סעיף יא:

לעזי רש״י

לורייי״ר. דפנה. ביי״ש. גרגירים (ובפרט פירות הדפנה).

רבינו חננאל

ואוקימנא ביכולה לעמוד ברוח מצויה דיבשה ואינה יכולה לעמוד ברוח מצויה דים, ור׳ עקיבא היא, דאמר סוכה דירת עראי בעינן, וקיימא לן כוותיה. **פיסקא** בראש האילן או על גבי הגמל כשרה, ואין עולין לה ביום טוב. ואוקימנא לר׳ מאיר, דתניא העושה סוכתו על גבי בהמה, ר׳ מאיר מכשיר, ור׳ יהודה פוסל, משום דבעי סוכה דחזיא ליה לשבעת ימי החג, כדכתיב בסכות תשבו שבעת ימים, והא אין יכול לעלות לה ביום טוב, דתנן אלו הן משום שבות לא עולין באילן ולא רוכבין על גבי בהמה. ור׳ מאיר אמר לך, הא נמי מדאורייתא חזיא ורבנן גזרו בה. ת״ר עשאה לבהמה דופן, ר׳ מאיר פוסל ור׳ יהודה מכשיר, שהיה ר׳ מאיר אומר כל דבר שיש בו רוח חיים אין עושין אותן לא דופן לסוכה ולא לחי למבוי כו׳. מאי טעמא דר׳ מאיר, אמר אביי גזירה שמא תמות כו׳. משום גזירה פוסל מכלל דדופן מעליא הוא, והא איכא רווחא דמכריסה ועד ארעא. ושנינן דעבד לה בהוצא ודפנא, ומשום שלא תרבע תחתיה, תלאה בחבלים כו׳.

דתניא הלוקח יין מבין הכותים. בריתא היא דתמני׳ה פלוגתא דתנאי ומשנה אחרת היא במסכת דמאי פרק שביעי[א] (מ"ד) וסתמא כר"מ ודמטהר יינו של כותי איירי או קודם שגזרו על יינן כדאיתא פ"ק דחולין (דף ו.) ואע"ג דר' יוסי ורבי שמעון דהכא שמעינן להו במנחות פרק רבי ישמעאל (דף סו:) דכותים גרי אריות הן[ב] מ"מ אפשר דכשגזרו על יינן של נכרים לא גזרו על של כותים כיון דפרושים מע"ז יותר משאר נכרים ומחזיקים בטהרה שבכתב[ג] אע"פ שגזרו על פתן כמו כן למ"ד גרי אמת גזרו על פתן ולא גזרו על יינן עד שגזר רבי מאיר בפרק קמא דחולין[ד]: **שני** לוגין שאני עתיד **להפריש.** בע"ש בין השמשות אייר׳ כדקתני בתוספתא[ה] הלוקח יין מבין הכותים בע"ש ושכח להפריש ולא ששכח עד שקדש היום דאם כן אפילו לקרות לו שם אסור כדמוכח בכמה דוכתי דאין תקנה לבטל בשבת אלא באיסור דאמרינן פרק כירה (שבת דף מג.) טבל מוכן הוא אבל שבת שאם עבר ותיקנו מתוקן ובפ׳ מי שהחשיך (שם דף קנד:) היתה בהמתו טעונה טבל ועשאתי אסור לפורקה ולא מסתבר למימר דכל הני ר׳ יהודה ורבי יוסי ור׳ שמעון דאסרי ועוד דאמרינן

וכיון דמייתא כוותא ולאו אדעתיה ומי אמר אביי ר"מ חייש למיתה ור' יהודה לא חייש והתנן [ו]אבת ישראל שנשאת לכהן והלך בעלה למדינת הים אוכלת בתרומה בחזקת שהוא קיים ורמינן עלה [ז]הרי זה גיטך שעה אחת קודם מיתתי אסורה לאכול בתרומה מיד ואמר אביי לא קשיא הא ר"מ דלא חייש למיתה הא רבי יהודה דחייש למיתה דתניא [ח]הלוקח יין מבין הכותים אומר שני לוגין שאני עתיד להפריש הרי הן תרומה עשרה מעשר ראשון תשעה מעשר שני ומיחל ושותה מיד דברי רבי מאיר רבי

וכיון דמייתא כוותא. מתמעטת רטרייט"ט והוה ליה שלשה ובטיל ליה לגוד ואין כאן דופן: **ולאו אדעתיה.** אינו נותן לב לתקנה דאינו ניכר: **הרי זה גיטך.** ירא שלא ימות פתאום או בעיר אחרת ותיזקק אשתו לחליצה ונותן לה גט כשהוא בריא ואומר לה גט זה יהא לגרשיך שעה אחת קודם מיתתי: **אסורה לאכול בתרומה מיד.** אם הוא כהן והיא ישראלית דשמא זו היא השעה שקודם למיתתו והרי היא מגורשת ממנו אלמא מיתה שכיחא ותיישינן לה: **ואמר אביי** גרסינן: **הלוקח יין מבין הכותים.** קודם שגזרו עליהם כדאמרינן בהכל שוחטין (חולין דף ו.): **אומר שני לוגין שאני עתיד להפריש.** מן המלאה לתרומה הרי שם תרומה קרוי עליהם בתורה וכגון שהגיע ליל שבת [לו] אין עמו כלים טהורים להפרישם לתוך תרומה ומעשר. והאי דנקט כותים אשמעי׳ דגרועין הן מעמי׳ הארץ והלוקח מהן צריך לעשר ולאי ולא דמאי ואף על פי שהשמש יכול לחללו ומחללו בתוכו על מעות שיש לו בתוך ביתו: **ושותה מיד.** וסמכינן אברירה וכשיבא לביתו יפרישם ואמרינן יש בריה שאלו הן מעשרן ותרומתן:

אוסרין

פרק שני דבילה (דף יז:) המעשר בשבת בשוגג יאכל במזיד לא יאכל ומשמע נמי בפרק הניזקין (גיטין דף נד.) דאמרינן נמי כר"מ ואי הוה שרי למיכל בתנאי שאני עתיד להפרישם לא היה רחוי לקונסו אפילו עבר ותיקן ולא מיירי נמי בעוד יום אלא שאין שהות ביום כדי להפרישם דאם כן יימא מעשר שני בלפונו או בדרומו ויחללנו ושתה כמו גבי דמאי[ה] אלא שבכה על בין השמשות אייר׳ דאסור להפרישם[ו] כדתנן פרק במה מדליקין (שבת דף לד.) ספק חשיכה אין מעשרין את הודאי[ז] ופירות כותי ודאי דאף על גב דאמרינן פרק אלמלא (גיטין דף לה.) אלמלא עשורי מעשרי כראוי לכיון לכתיב באורייתא מיזהר זהירי ה"מ כשרוצין לאכול אבל למכור לא חייש אלפני עור לדרשי ליה כפשטיה ומשום גזול את הכהן ואת הלוי נמי לא חייש[ח] דהוה ליה ממון שאין לו מובעין ועוד[ט] משום דלא הוברר חלקם ועוד כדדרשינן פרק האומר את הפועלים (ב"מ דף פח:) עשר מעשר ואכלת ולא מוכר ולקרות שם כי האי גוונא דאמר שאני עתיד להפרישם מותר דכולי האי לא גזור בין השמשות אפי׳ בודאי וכי האי גוונא דתני הכא קתני במסכת דמאי פרק ז׳ [מ"ה] גבי תאנים של טבל אבל בהא דדמאי לא תני הני הכא ובטבל ודאי תני תרומה גדולה מה שאין כן בדמאי דלא נחשדו עמי הארץ על תרומה גדולה והא דלא תני הכא למחר ולא גבי[י] דמאי פרק ז׳ וגבי מזמן חברו (שם מ"ל) דקתני התם שאני עתיד להפרישם למחר משום דבמזמן אין מפרישם אלא מה שאוכל והוא הדין נמי גבי מי שיש לו תאנים של טבל שיכול להפרישם מה שאוכל בשבת אלא לפי שילא לתקן את המותר הכל בשבת אחת לא קתני למחר דלעולם חול אסור להפרישם ובהדיא אמרינן בירושלמי פ"ז דדמאי רבי יוחנן אומר הוה ליה תנאי ודאי רבי חייא רבו מהו מתקנה בשבתא א"ל למען תלמד לילאה את ה' אלהיך כל הימים אפילו בשבת פירוש תנאי ודאי שהיה לו טבל ודאי שהתנה עליו מערב שבת מה שאני עתיד להפרישם יהא מעשר[כ] אלמא בהדיא דשרי וקלא תימה בעובדא דהאשה רבה (יבמות דף לג.) דרבי יוחנן גופיה מעשר מפירא דביתיה אלא מן המוקף[יא] וקרא[יב] שם והפרישם בשבת מן המוקף כעובדא דירושלמי ושמא ההוא הוה בריש א"ל ואכתי לא ידע אי שרי אי נמי היה צריך לכולה כגתא דפירי ועוד דאין מתנה על ודאי שביד חבירו כדאיתא בירושלמי דדמאי דאמר מה בין דמאי לודאי דמאי אדם מתנה על דבר שאינו ברשותו ודאי אינו מתנה אלא על דבר שברשותו והא דאין קורא שם הכא לתרומת מעשר ולא גבי תאנים טבל ואלו גבי מזמן ובהיא דדמאי אשכחן שהוא קורא שם לתרומת מעשר משום דגבי דמאי דמעשרן והן אלו מתקן המעשר כדי לאכול אבל כאן שהוא ודאי צריך ליתן[יג] (א) ולהכי לא קתני הכא מעשר בלפונו או בדרומו כדקתני גבי דמאי משום דקביעות מקום כהפרשה ותנן פרק במה מדליקין (שבת דף לד. ושם) ספק חשיכה אין מעשרין את הודאי אבל מעשרין את הדמאי ומתניתין בה"ש ולהכי נמי לא קתני הכא ומחלל על המעות כדקתני גבי דמאי אלא קתני ומיחל ושותה והיינו מתחיל ושותה[יד] דאי מחלל על המעות ושותה ליתני מחלל על המעות כדקתני בכולהו ועוד כאן דאמר שאני עתיד להפרישם סתם ולא קבע לו מקום בלפונו או בדרומו אין יכול לחללו כדתניא בתוספתא דמעשר שני מעשר שני שנתפקד זה מחולל על איסר זה ולא קבע לו מקום בלפונו או בדרומו רבי שמעון אומר קרא שם וחכמים אומרים עד שיאמר לפונו או לדרומו ומייתי התם עובדא דרשב"ג וד' יוסי ור' יהודה שנכנסו אצל בעל הבית לכיר והיה מעשר בזה הענין אמרו לו השכרת המעות ואינדע הנפשות ורבי שמעון נמי דאמר קרא שם לא אמר אלא דוקא כשאומר בתוכו דהיינו נמי פלוגתייהו דר"ש ורבנן במסכת תרומות (פ"ג מ"ה) האומר תרומתי כרי זה בתוכו ותרומת מעשר בתוכו ר"ש אומר קרא שם ומפרש פרק בכל מערבין (עירובין דף לז:) דדוקא כשאומר בתוכו דמשמע באמצעיתו דקבע לו מקום אלא בירושלמי עלה דהכא דתרומות פרק שני משמע דבתוכו לאו דוקא ושם פירשתיה ועוד על כרחיך צריך להפרישם דהא קאמר שאני עתיד להפרישם ואם היה שותה[טו] בלא הפרשה נמצא שותה טבלים למפרע. ר"ש דמאי פ"ז מ"ל. יא.דשרי לתרום בע"ש שלא מן המוקף כדי שלא יצטרך לטרוח ולתרום בשבת דכל זה עונג שבת. תוס׳ יומת נ:: ד"ה אלא. יב. ואפי׳ תימצי לומר דלוקח מן הכותי׳ כלוקח מן הנכרי דאמרי׳ בפ"א דבכורות (יא.) דמעשרן והן שלו משום

דקאתי מכח גברא דלא מצי לאשתעויי דינא בהדיה מ"מ אסור להפרישם בשבת על יד׳ קריאת שם דבין השמשות מאחר דבין השמשות אין מעשרין את הודאי. ר"ש דמאי פ"ז מ"ד. ועי׳ מהרש"א ובזה מובן המשך התוס׳ ולהכי וכו׳. יג. ולא כמו שפרש"י ומיחל מחלל. תוס׳ יומת נ. ד"ה סלוקח. יד. בחילול. תוס׳ יומת נ. ד"ה סלוקח. טו. וקיימא לן המרבה במעשרות פירותיו מתוקנין ומעשרותיו טבלים כי המותר שיש במעשר לא עישר עליו והרי הוא טבל. ריטב"ם. טז. ומה שהפרישו יותר הוי טבל ביד כהן וצריך הישראל לתקנו. תוס׳ שם. יז. דנתי שחטה אחת פוטרת את הכרי מ"מ כל מה שירצה יפרישו דתרומה נטלת באומד ובמחשבה רק שלא יעשה כל גורנו תרומה דבעינן ראשית ששייריה ניכרין. שם. יח. דמספקא ליה אם [ישן] בריה וירושין נינהו או אין בריה ולקוחות נינהו הלכך מחצה ירושין ומחצה לקוחות. רש"י בכורות מח. יט. בפרק יש בכור (בכורות מח.) גבי נתנו עד שלא חלקו מוקי רבא דר"מ ורבי יהודה כרב אסי דאמר האחין שחלקו מחצה ירושין ומחצה לקוחות אלמא מספקא להו. תוס׳ גיטין כה: ד"ה דברי. כ. וי"ל חלק שבא לזה היה ראוי לחברו, ובין השמשות קנה חלק זה שביתת חברו. רש"י פיאה ז:

יין מבין הכותים, פי׳ בערב שבת ולא הספיק להפרישו, אומר שני לוגין שאני עתיד להפרישו הרי הן תרומה וכו׳. הנה ר׳ מאיר מתיר דלא חייש לבקיעת הנהר, ור׳ יהודה דחייש לפיכך אוסר.

עין משפט נר מצוה

מז א מיי׳ פ"ע מהלכות תרומה הלכה כ:
יז ב שם הלכה ג:

מוסף רש"י

אסורה לאכול בתרומה מיד. בת ישראל הנשואה לכהן, שמוכלת בשבילו, אסורה מיד, דכל שעתא חיישינן עכשיו ימות, אלמא חיישינן למיתה (גיטין כח.). הלוקח יין מבין הכותים. קודם שגזרו עליו יינם כדמפרש בשמיעת מולין, ופתם כותים לא מפרשי תרומה ואין לזה כלים להפרישם לתוכן תרומה ומעשר (ערובין לו:) אי: בערב שבת בין השמשות כדתניא בתוספתא (דמאי פ"ז) וקדש עליו היום ואין לו מה לשתות בשבת ואין לו פנאי להפרישם (ב"ק שם:) וכותים גירי אמת חשיב להו ואין ס"ל נפקינא מקדושתם עד יתיסם והם חשודים על המעשרות ועל התרומה, ולא כעמי הארץ שרובן מעשרין וזולן מפרישין תרומה, אבל כותים חשודים על הכל והלוקח מהם צריך לעשר ולאי (גיטין כה.) ושמעינן הכא דכותים חשודי אתרומה דלקתני שני לוגין שאני עתיד להפרישם כו׳ (חולין יד.). **שני לוגין שאני עתיד להפרישם.** תרומה מן המלאה (ערובין לז.). **הרי הן.** בתוכו (שם). **תרומה.** גדולה, ואחר כך עושה ממה שנשתייר מלה מלוח, מפרישם עשרה למעשר ראשון ומשייריו תשעים מלוח ומפרישם מהן תשעה למעשר שני (מעילה כב.). **ומיחל.** מעשר שני שהוא יכול לתקן מיד בלא הפרשה, לאחר שקרא עליו שם יחללנו בכל מקום שהוא על המעות (ערובין לז.). מוציא מעשר שני לחולין על מעות שיש לו בביתו, דמה שיש לו פנאי לתקן יתקן, דהא בתמירה בעלמא סגי (ב"ק שם:) הואיל ויכול לתקנו בתמירה בעלמא ולומר הרי הוא מחולל על מעות שיש לי בתוך הבית, לא המירו לו חכמים לשתותו ולסמוך על הבירה, אבל בתרומה ומאכל ומעשרות סמכינן אבריה ולאחר הבדלה כשיפרישם אמרינן הוכרר הדבר שזו היא תרומה חזה לא שהה אלא מולין (חולין יד.). **ושותה מיד.** ולאחר זמן יפרישם תרומה והמעשר ואמרינן הוכרר הדבר שזהו תרומה (ערובין לז.). למאחר שקרא שם יצא לו מידי טבל, וכשהוא מוציא יין לשתייתו הוא הנברר לחולין ולכשיהיו לו כלים ויוציא מן הגוד לתרומה הוא הנברר לתרומה ויש בריבה (גיטין כה.) ושאם ממנו נלאתה, אלא שיחבר שיותיר בכלי שיעור התרומה והמעשרות (מעילה כב.). וכשיהיו לו כלים יפרישם בם התרומה והמעשר (יומא נו.).

רבינו חננאל

ואקשינן וכי אמר אביי כי ר׳ מאיר חייש למיתה ור׳ יהודה לא חייש, והתנן בגיטין פרק ג׳ בת ישראל שנישת לכהן והלך בעלה למדינת הים, הרי זו אוכלת בתרומה בחזקת שהוא קיים. ורמינן עלה, הרי זה גיטך שעה אחת קודם מיתתו אסורה לאכול בתרומה מיד. ומשני אביי, הא דקתני אוכלת, ר׳ מאיר דלא חייש למיתה, והא דקתני אסורה לאכול, ר׳ יהודה דחייש למיתה. דתנן הלוקח

מסורת הש"ס

(א) גיטין כח., ב) ג"ז שם ומגדים נ: יבמות סט: ;. ג) ב"ק סט: דמלי פ"ז מ"ד יומא נה: ערובין לו: מעילה כב. חולין יד. גיטין כה. כח. [תוס׳ דמלי פ"ח ה"ה], ד) [דדמלי פ"ח ה"ה], ה) גי׳ רש"ל טבל ומעלי, ו) ל"ל יקרא שם ויפרש בשבת. רש"ש, ז) עיין מהרש"ל,

הגהות הב"ח

(א) תוס׳ ד"ה שני לוגין וכו׳ אבל כאן שהוא ודאי ולא צריך ליתן לוגי והא דלא קתני: (ב) ד"ה עשרה וכו׳ תוכם כדעת בעל הבית ואם אינו יודע דעתו של בעל הבית תורם בבינונית אחד מחמשים פיתם עשרה:

לעזי רש"י

ריטרי"ט. מתכוון.

מוסף תוספות

א. אלא שלא שנינו שם מחלוקת ר׳ מאיר ור׳ יהודה. ריטב"ם. ב. דאמר תורמין משל עובדי כוכבים על של כותים. תוס׳ גיטין כה. ד"ה סלוקח. ג. וגם אלהיהם אינם עובדי כוכבים כמו שהיו עושים בבית ראשון. שם. ד. ולענין מעשר חייבת מדבריהם שאפ׳ בלוקח מן הגוי תקנו, ואי קשיא הא אמרינן בפ׳ שלשה שאכלו (מז:) הני כותאי עשורי מעשרי כראוי דבמאי דכתיב באורייתא מזהר זהירי, לא קשיא [דה"ק] במה שאוכלין אבל במה שמוכרין לא דלית להו לפני עור לא תתן מכשול. ומצ׳ן מולין יד. ה. דגבי דמאי קתני מעשר שני בדרומו וגבי כותים לא קתני אלא תשעה מעשר שני ואין קובע להם מקום והיינו טעמא דקביעת מקום הוי כמו הפרשה ובבין השמשות איירי כדקתני בתוספתא (דמאי פ"ח) וקדש עליו היום ובספק חשיכה מעשרין את הדמאי לא את הודאי ומהאי טעמא נמי לא קתני גבי כותים כדקתני התם ומחולל על המעות אלא ומיחל ושותה מיד פי׳ מתחיל וכו׳ אבל לחלל אינו יכול כיון שלא קבע לו מקום. תוס׳ יומת נו. ד"ה לוקח. ו. וכן משמע הלשון דקאמר שאני עתיד להפרישם אלמא כולהו צריך סופו להפרישם. שם. ז. דתיקון מעליא הוא אף על גב דשבות בעלמא הוא קסבר גזרו על השבות אף על בין השמשות. רש"י שבת לד. ח. ואע"פ שאינן חשודים על הגזל עמי הארץ נמי לא חשידי על הגזל ואפילו הכי חשידי על המעשרות דלא חשיב להו גזל. תוס׳ יומת נה: ד"ה סלוקח. ט. כל כמה דלא הופרש לא חשיב להו גזל. שם. י. דעל כרחו צריך להפרישו דהא קאמר שאני עתיד להפרישו ואם היה שותה בלא הפרשה נמצא שותה טבלים למפרע. ר"ש דמאי פ"ז מ"ל. יא. דשרי לתרום בע"ש שלא מן המוקף כדי שלא יצטרך לטרוח ולתרום בשבת דכל זה עונג שבת. תוס׳ יומת נ:: ד"ה אלא. יב. ואפי׳ תימצי לומר דלוקח מן הכותי׳ כלוקח מן הנכרי דאמרי׳ בפ"א דבכורות (יא.) דמעשרן והן שלו משום

אוסרין. ואמרינן גזרה שמא יבקע הנוד ולא יבא לידי ברירה ונמצא שותה טבלים. אלמא ר' יהודה חייש לבקיעת הנוד וכל שכן למיתת אדם ור' מאיר לא חייש: **איפוך.** לא שנינהו אביי כדקאמרת אלא איפכא שנינהו אביי הא דלא חייש ר' יהודה והא דחייש ר"מ ולאו מהלוקה יין שנינהו אביי אלא מהך דסוכה דר' יהודה לא חייש ור' מאיר חייש: **קשיא דרבי מאיר.** דבקיעת נוד אדרבי מאיר דסוכה: **דלית ליה ברירה.** ואפי' אינו נבקע אסור: **לנשיבקע.** נדין בדבר כלומר דלא חיישינן לה: **מפקינן לו.** מזמנין לכהן גדול מערב יום"כ: **שמא תמות אשתו.** וכתיב (ויקרא טז) וכפר בעדו ובעד ביתו ביתו זו היא אשתו: **בכפרה.** בכפרת יום הכפורים עשה בו מעלה זו שתשש בה במידי דלא חייש בעלמא: ופרכינן בין למ"ד טעמא דר' מאיר משום שמא תברא בין למ"ד משום שמא תמות תרוייהו מפרשי לרבי מאיר דמדאורייתא בטיל היאך יכול לטהרו מידי טומאת גולל אלמה תנן בעירובין דבר שיש בו רוח חייש מטומא משום גולל ור' מאיר מטהר. וה"ה דמלי למיפרך מממניתא דלעיל דקתני ולא גולל לקבר אלא ממתני' אלימא ליה לאקשויי ועוד משום דקתני מטהר בהדיא לשון קולא: רוח חייש לאו בידי אדם הוא שהרי אין רוח בידו לנפחו: **העומדת ברוח. על ידי רוח: לאו מחיצה היא.** דעיקר עמידתה דבר שאין בו ממש הוא: **דאוקמה בנוד תפוח.** סתם הדופן על הנוד תפוח ברוח: הרי

רבי יהודה ורבי יוסי ור' שמעון אוסרין איפוך ר"מ חייש למיתה ור' יהודה לא חייש למיתה דתניא עשאה לבהמה דופן לסוכה ר"מ פוסל ורבי יהודה מכשיר קשיא דרבי מאיר אדרבי מאיר אמר לך ר' מאיר מיתה שכיחא בקיעת הנוד לא שכיחא אפשר דמסר ליה לשומר קשיא דרבי יהודה אדרבי יהודה טעמא דר' יהודה לאו משום דחייש לבקיעת נוד אלא משום [ו]דלית ליה ברירה ולא חייש ר' יהודה לבקיעת נוד והא מדקתני [ז]סיפא אמרו לו לר' מאיר אי אתה מודה שמא יבקע הנוד ונמצא זה שותה טבלים למפרע ואמר להו לכשיבקע מכלל דחייש רבי יהודה לבקיעת הנוד התם ר' יהודה הוא דקאמר לרבי מאיר לדידי לית לי ברירה אלא לדידך דיש ברירה אי אתה מודה דשמא יבקע הנוד אמר ליה לכשיבקע ולא חייש רבי יהודה למיתה והא תנן ר' יהודה אומר אף [ח]אשה אחרת מתקנין לו שמא תמות אשתו הא איתמר עלה אמר רב הונא בריה דרב יהושע מעלה עשו בכפרה בין למאן דאמר שמא תמות בין למאן דאמר שמא תברה מדאורייתא מחיצה מעליא היא ורבנן הוא דגזרו בה אלא מעתה לרבי מאיר תטמא משום גולל אלמה תנן [ט]רבי יהודה [א]מטמא משום גולל ורבי מאיר מטהר אלא אמר רב אחא בר יעקב קסבר ר"מ כל מחיצה שעומדת ברוח אינה מחיצה איכא דאמרי אמר רב אחא בר יעקב קסבר רבי מאיר כל מחיצה שאינה עשויה בידי אדם אינה מחיצה מאי בינייהו איכא בינייהו דאוקמה בנוד תפוח למ"ד מחיצה עומדת ברוח אינה מחיצה הרי עומדת ברוח למ"ד אינה עשויה בידי אדם הרי

בין ירדו לגלה ירדו ומיהו טעם זה לא יתכן גבי אם בא חכם נמי מתני' התם בכל ענין וחשיב ליה ברירה והא דפריך במרובה (ב"ק דף סט:) דר' יוחנן אדר' יוחנן בההיא דכל המתלקט ובההיא דאחין שמלקו לקוחות הן ולא מחלק בין זו לזו משום דכל המתלקט מבטר דבריו בפירוש [ט][וסומך להתברר ע"י תגאו] ניחא ליה למימר לעולם דכל המלקט כדקתני ועוד ניחא ליה למימר לעולם לא תיפוך ועוד דאפי' הוה מחלק אכתי קשה ליה מההיא דאמר ר' יוחנן ברים כל הגטו (גיטין דף כה.) אף אחרון אינו פוסל[א] משום דאין ברירה אע"פ שמברר בדבריו כשאומר איזו שאריכה אגרש בו ומיהו כי מצרין ברים כל הגטו תרי מילי דר' יוחנן הוה ליה למימר גריכותא דמההיא דלקוחות הן לא הוה שמעינן דאף אחרון אינו פוסל מטעם דפרישית[ב] ועוד יש לומר דהא דלייק ליה לרבי יהודה ברירה מיהא דלכי מיית הוי גיטא היינו משום דמוקי פרק מי שאחזו (שם דף עג:) באומר מעת שאני בעולם דהיינו שעה אחת קודם מיתתו אלא היתה השעה מבוררת [ג] ולבסוף כשמת אמרי' הוברר הדבר שאותה שעה אחת היתה ולפי טעם זה אין לדקדק מדשמואל ומכל מקום פי' הקונטר' אמת דהא ברים כל הגטו (שם דף כה:) בההיא דהריני בועלך ע"מ שילא אבא ובההיא דבכל מערבין (עירובין דף לו:) בההוא דאם בא חכם למזכה אע"ג דהוי תנאי משמע דלא מהני למאן דלית ליה ברירה ואם תאמר דהכא לא חייש ר"מ למיתה ובפרק ארבעה אמין (יבמות דף כו.) תנן ד' אחין שניים מהן נשואין שתי אחיות ומתו הנשואים אחיות הרי אלו חולצות ולא מתייבמות ומפרש התם בגמרא משום דקסבר אסור לבטל מצות יבמין דלילמא אדמייבם חד מיית אידך[ד] וקבטלת מצות יבמין[ה] וההיא משנה רבי מאיר כדמוכח בפ"ב דיבמות (דף יח.) משום דסתם מתני' ר"מ ויש לומר דלכולי עלמא חייש' התם למיתה דלאחר שייבם לאחת פעמים השני שממתין השני זמן גדול מלאחוץ ומלייבם וחיישינן שמא ימות בינתיים אבל שמא ימות בזמן מועט לא חיישינן בבקיעת הנוד דהכא ול"ת והא לא חייש ר"מ לשמא תת בזמן מרובה בפרק כל הגטו (גיטין דף כח.) דקתני בת ישראל הנשואה לכהן והלך בעלה למדינת הים אוכלת בתרומה בחזקת שהוא קיים ואביי לא מפליג התם בין שמא תת לשמא ימות וקונגיא דשמעתין דפרק שני דיבמות כאביי דמשמע דקיבלה אביי מרבה וי"ל דאביי מדמה פרק כל הגטו חששא דשמא תת בזמן מרובה לשמא ימות לאלתר דמאן דחייש דהאי חייש לאי אבל פשיטא דלא לגמרי מדמי שמא תת לשמא ימות לאלתר דהא רבי יהודה דחייש בתרומה מכיון שנתעלה בעלה מעיניה ולריך שיהא בעלה תמיד לפניה בשעה שהיא אוכלת[ז] **רבי** יהודה ורבי יוסי ור"ש אוסרין. הא דבעי למימר בשמעתין ובעירובין (דף לו:) ובגיטין (דף כה.) ובמרובה (ב"ק דף סט.) טעמא דר' יהודה משום דליית ליה ברירה אע"ג דקתני בהדיא משום בקיעת הנוד לכוותי' אשכחן טובא שאין הגמרא חוזר בה אותו עיקר טעם אותו המפורש במשנה פרק התערובות (זבחים דף עז:) גבי אבר אבר תמימה שנתערבו באבר בעל מום ובפרק אלישי דשבועות (דף כא:) גבי שבועה אלא אוכל ואכל כל שהוא חייב דברי ר"ע ובפרק (שני) [אלישי] דמכות (דף יח.) גבי כמה יאכל מן הטבל ויהא חייב ר' שמעון אומר כל שהוא וא"ת אי רבי יהודה ליית ליה ברירה אלמא סבירא ליה כר' יוחנן דברים כל הגטו (גיטין דף כה.) ובפרק מעשר בהמה (בכורות דף מז.) דאמרינן האחין שחלקו לקוחות הן ומחזירין זה לזה ביובל[ח] אם כן היאך מצא ידיו ורגליו בצית המדרש דלא משכחת דמייתי בכורים אלא חד בר חד עד יהושע בן נון[ט] דבפרק המובל (ב"ק דף ל.) אית ליה לר' יהודה קנין פירות לאו דמי גבי דין יום או יומיים וכן נמי לר' יוסי דמספקא ליה התם אי כקנין הגוף דמי או לאו והכא ליית ליה ברירה וכי האי גוונא דייק בסוף השולח בגיטין (דף מח.) וי"ל דמדין יום או יומיים אין לגמוד בעלמא אלא גבי מילי דעבד לחוד דהתם כתיבי קראי דכספו ותחת ידו ומהאי טעמא לא מייתי לה בהשולח כי מייתי ההיא דשדה אחוזה ועוד יש לומר דדוקא ר' יוחנן הוא דאית ליה הך סברא דמשום דלקוחות הן מחזירין זה לזה אבל אינך אמוראי הוו אמרי דאע"ג דאין ברירה אין מחזירין כדקאמרי' ברים כל הגטו (שם דף כה.) ובפרק מעשר בהמה (בכורות דף מז.) דמכר הוא דאמר רחמנא דליהדרי ביובל ירושה ומתנה לא[י] ור' יוחנן לא קשיא מרבי יהודה דהוה מפרש טעמא משום בקיעת הנוד מיהו לא יתכן טעם זה לר' יוסי דלי' דע"כ לית ליה כמו שאפרש ומ"ת דהכא לית ליה לר' יוסי דאם בא חכם נמי שאחזו (גיטין דף עג.) אית ליה בריה דתנן[יא] ר' יוסי אומר מגורשת ואינה מגורשת ולכי מיית הוי גיטא[יב] ולמאן דאמלק ברים כל הגטו (שם דף כה.) בין תולה בדעת עצמו לתולה בדעת אחרים[יג] ניחא[יד] ורבא דלא מפליג התם מפרש טעמא [ט][משום בקיעת הנוד ורבה מפרש טעמא] פרק בכל מערבין (עירובין דף לו:) משום דבעינן ראשית שאיריה ניכרין[טו] ומיהו אכתי קשה דבפרק בכל מערבין (שם) משמע דלית ליה בריה לר' יוסי גבי מעשר שיש לי בצית מחולל על סלע שתעלה בידי מן הכיס ר' יוסי אומר לא חילל ויש לחלק משום דבההיא דמי שאחזו הדבר עומד להתברר בודאי שהרי אם יחיה או ימות ויש ליה בריה טפי מההיא דסלע שתעלה בידי מן הכיס שמא לא יתברר הדבר לעולם הכי האי גוונא נוכל לתרץ דשמואל אדשמואל[טו]:

תלמוד

עין משפט
נר מצוה

יח א מיי' פ"ו מהל' טומאת מת הל' ד:

רבינו חננאל

ושנינן איפוך ואימא הכי, הא מתני' דקתני אוכלת בתרומה, ר' יהודה היא דלא חייש למיתה, והאי דקתני אסור לאכול, ר' מאיר דחייש למיתה. דתניא עשאה לבהמה דופן לסוכה, ר' מאיר פוסל ור' יהודה מכשיר. ואסיקנא ר' מאיר למיתה חייש, לבקיעת נוד לא חייש. ואסיקנא לר' יהודה, לעולם לא חייש למיתה, ואמאי אסר ביין משום דלית ליה ברירה, פי' מי יברר לנו כי ודאי היין הנשאר הוא התרומה והמעשר, שמא אותו ששתה הוא היה התרומה והמעשר. וכבר פירשנוהו בשחיטת חולין ובכמה מקומות, לפיכך לא האריכנו בה עכשיו. וזה שאמר לכשיבקע הנוד, אם ישאב וישתה הוא שותה טבלין שכבר נקרע הנוד, אבל כל זמן שהנוד קיים אינן טבלין, דאמרינן הנה התרומה והמעשר בנוד. [ז] הא דתנן ביום הכיפורים ר' יהודה אומר אף אשה אחרת מתקינין לו שמא תמות אשתו, מעלה עשו בכפרה. [איכא דאמרי אמר ר' אחא בר יעקב וכו']. פי' הבהמה מחיצה בידי שמים היא, ועמידתה ברוח היא.

ז) נראה לל"ל לדבריו דר"מ קאמר וה"ל לתנן וכו'.

מוסף רש"י

שמא יבקע הנוד. והוכרר שלא היה עתיד לבא לידי הפרשה ואתה טבלים למפרע (חולין יד:) שהרי לא הוכרחה התרומה מעולם (גיטין כו:). **לכשיבקע.** עניין בדבר לאוסרו, כלומר דלא חיישינן להכי דלא שכיח, דאי בעי מסר ליה לשומר (ערובין לז: וכעי"ז חולין יד:) כשיבא לידי כך ואפי' טבלים שתה אבל אין לאוסר לכך דלא שכיח ליבקע (גיטין כו:). **מטמא משום גולל.** אם עשאו גולל לקבר מעמא לעולם באהל כמת עצמו ואפילו מיטל משם דתניא בפרק בהמה המקשה (חולין עב.) וכל אשר יגע על פני השדה לרבות גולל ודופק (ערובין טו:). **ור' מאיר מטהר.** וטעמא דר' מאיר מפרש במסכת סוכה (כאן) משום דקסבר כל מאיה העומדת ברוח חיים אינה מאיה (ערובין טו:).

מוסף תוספות

א. דלא אמרינן הוברר הדבר דבשעת כתיבה היה דעתו לזו והרי נכתב לשמה. רש"י גיטין כד: ב. [ד]אי איתמר ההיא דהאחין שחלקו ה"א התם הוא דאין ברירה משום דלא מברר דבריו אלא בלאו הכי עביד צריכותא שפיר. תוס' יומא טו. ד"ה דברי. ג. ואם כן בשעה שיש לו לבטל לחולל לא מוכחא מילתא אם חייל אם לא וכו'. שם. ד. ונפלה קמיה דהאי ונפקא משום אחות אשתו בלא חליצה ויבום. רש"י יבמות כו. ה. הלכך אמרי' להו חלוצו דאי נמי מיית אידך אח לבתר חליצה דחד הדר האי חולץ וחולץ לה. שם. ו. לא חייש לשמא מת לאלתר דאם לא כן וכו'. תוס' גיטין כח. ד"ה פא. ז. אלא ודאי לא מדמה אלא שמא מת לזמן מרובה לשמא ימות לאלתר. שם. ח. מטעם דאין ברירה. רי"פ. ט. דאין להן אלא קנין פירות. תוס' עירובין לז. ד"ה ר' יוסי. י. (ו)[ד]חלוקת יהושע נמי אמר ביש נוחלין (ב"ב דף קיט:) דירושה היא להם מאבותיהם ואפ"ה לא חזרה אותה חלוקה ביובל דסברא הוא כיון שחלקו על פי נביא ואורים ותומים ובגזירת הכתוב ולפיכך הביאו ביכורים והשתא בהא סברא פליגי ר' יוחנן ושאר אמוראי דרבי יוחנן סבר דמההיא לא ילפינן דגזירת הכתוב היתה ושאר אמוראי סברי דמהתם ילפינן בכל חלוקת ירושה דאין מחזירין ביובל אף על גב דלקוחות הן. תוס' כ"ק פח. ד"ה סכי. יא. גבי מה היא באותן הימים. תוס' גיטין סה: ד"ה ר' יהודה. יב. אלמא יש ברירה. שם.

יג. תולה בדעת עצמו לית לן בריר דמדאתני ברישא גילה בדעתו שהיה פוסח על שתי סעיפים וליכא למימר הוברר דמעיקרא דעתיה להאי אבל זה שתלה באחרים גמר בדעתיה מעיקרא לאיזו שתצא. רש"י גיטין כה.

יד. אבל למאן דלא מחלק קשה. תוס' עירובין לז. ד"ה ר' יוסי. טו. משום דקרייה רחמנא לתרומה ראשית דגנך ותירושך מכלל שתהא מובדלת תרומה משיריה בשעה שקורא עליה שם שתהא היא נראית ראשית ואלו שיריה.

רש"י עירובין לז: טז. דבגיטין הדבר עומד להתברר שהרי או יחיה או ימות אבל ההיא דחבית ובהמה שמא לא יחלקו לעולם. תוס' יומא טו. ד"ה דברי.

מסורת הש"ס

א) [עירובין לו: וש"נ], ומגלא שותה טבלים. אלמא ר' יהודה חייש לבקיעת הנוד וכל שכן למיתת אדם ור' מאיר לא חייש: **איפוך.** לא שנינהו אביי כדקאמרת אלא איפכא שנינהו אביי הא דלא חייש ר' יהודה והא דחייש ר"מ ולאו מהלוקה יין שנינהו אביי אלא מהך דסוכה דר' יהודה לא חייש ור' מאיר חייש: **קשיא דרבי מאיר.** דבקיעת נוד אדרבי מאיר דסוכה: **דלית ליה ברירה.** ואפי' אינו נבקע אסור: **לנשיבקע.** נדין בדבר כלומר דלא חיישינן לה: **מפקינן לו.** מזמנין לכהן גדול מערב יום"כ: **שמא תמות אשתו.** וכתיב (ויקרא טז) וכפר בעדו ובעד ביתו ביתו זו היא אשתו: **בכפרה.** בכפרת יום הכפורים עשה בו מעלה זו שתשש בה במידי דלא חייש בעלמא: ופרכינן בין למ"ד טעמא דר' מאיר משום שמא תברא בין למ"ד משום שמא תמות תרוייהו מפרשי לרבי מאיר דמדאורייתא בטיל היאך יכול לטהרו מידי טומאת גולל אלמה תנן בעירובין דבר שיש בו רוח חייש מטומא משום גולל ור' מאיר מטהר. וה"ה דמלי למיפרך מממניתא דלעיל דקתני ולא גולל לקבר אלא ממתני' אלימא ליה לאקשויי ועוד משום דקתני מטהר בהדיא לשון קולא: רוח חייש לאו בידי אדם הוא שהרי אין רוח בידו לנפחו: **העומדת ברוח.** על ידי רוח: **לאו מחיצה היא.** דעיקר עמידתה דבר שאין בו ממש הוא: **דאוקמה בנוד תפוח.** סתם הדופן על הנוד תפוח ברוח: הרי

ב) גיטין דף כה:

ג) מי' פ"ב מהל' אבל הל' ד:

ד) ר"ה, ה) עירובין לו. ע"ש, ו) רש"ש, ז) רש"ש,

ח) [עירובין לו: וש"נ], ט) [שם לו: וש"נ], י) יומא כ. יד., יא) עירובין טו. ע"ש, יב) רש"ש, יג) רש"ש,